

Kulturhistorisk inventering

**SÖDERBÄRKE
KYRKOGRÅRD**

Bilaga 6, skyddsvärda gravvårdar

Område E-F

Område E

KARAKTÄRISERING

Etablering	Efter 1871. Nuvarande gravvårdsbestånd härrör med mycket få undantag från perioden 1930-1980.
Historiska gravtyper	Enskilda och allmänna kist- och urngravar. I områdets västra del finns en nyetablerad askgravplats, för mer information se stycket om askgravplatsen i översiktlig beskrivning ovan.
Terräng och läge	Området är situerat i linje med kyrkobyggnaden, till väster om område B. Området angränsar till Norra Barken i norr, kyrkogårdsmuren i väst samt område F i syd. Området sluttar lätt norrut.
Gångar, vägar och belysning	Området omgärdas av gångvägar i asfalt till söder och öst. I norr och väst löper gångvägar i asfalt mellan huvuddelen av området och kyrkogårdsmuren samt ett mindre delområde med urngravplatser längsmed vattnet.
Träd och buskar	Området innefattar ett flertal träd varav tre thujor placerade längs thujaallén i söder, en lönn samt diverse träd vid vattnet i norr. Området har karaktäristiska rygghäckar.
Gravvårdar	Området innefattar med få undantag modernistiska bredlåga eller låga gravvårdar alternativt hållar från tidsperioden 1930-1980. De modernistiska gravvårdarna är enhetliga till storlek och form men individualistiska rörande inskriptioner och text. Området innefattar ett delområde med låga gravvårdar placerade i syd-nordligt orienterade rader utan rygghäckar. Delområdet är lokaliserat innanför omgärningshäcken, direkt öster om askgravplatsen. Delområdet bär stora likheter med område F som ligger direkt söder om delområdet avgränsat med en asfaltsväg med skillnaden att de flesta gravvårdarna i delområdet är uppförda efter 1964 och således inte är en del av det allmänna-enskilda gravsystemet.
Siktlinjer	Området erbjuder siktlinjer längs med thujaallén mot kyrkobyggnaden i öster.
Samband med andra områden	Området är mycket likt områdena G-J samt område C. Delområdet med låga gravvårdar utan rygghäckar uppvisar mycket stora rumsliga och karaktärsmissiga likheter med område F.

Värdering

- Området bär en tydlig modernistisk karaktär som manifesterar sig i bredlåga gravvårdar med begränsad variantrikedom vad det beträffar storlek, form och materialval. Gravvårdarnas inskriptioner och utsmyckningar är individuella för varje gravsten. Den tydliga modernistiska karaktären är värdefull men långt ifrån unik. Det finns flera andra områden på kyrkogården med mer sammanhållen modernistisk karaktär, exempelvis område C, G-J och K-L.
- Området återspeglar tydligt arkitekten Harald Wadsjös idéer om rygghäckar och fondväxter i modernistisk kyrkogårdsarkitektur.
- Områdets rygghäckar är värdefulla ur ett estetiskt perspektiv då de kan utgöra en del i enskilda gravanordningars arkitektoniska helhet. Rygghäckarna kan även vara värdefulla eftersom de bidrar till att skapa ekologisk mångfald på kyrkogården.

Urvalspremissor

Gravvårdar som besitter en eller flera skyddsvärda egenskaper (se bilaga 1) tillskrivs mycket högt eller högt skyddsvärde. Inom område E finns endast enstaka gravvårdar med skyddsvärda egenskaper, bland dessa förekommer:

- Gravvårdar med titel
- Gravvårdar i gjutjärn

I syfte att värna områdets modernistiska karaktär tillskrivs samtliga modernistiska gravvårdar uppförda mellan 1930-1980 i områdets ytterrader högt skyddsvärde. Detta eftersom dessa gravvårdar är synliga från andra delar av kyrkogården och på så sätt särskilt viktiga för ett bevarande av områdets modernismkaraktär utåt. Gravvårdar inuti området skymms ofta av områdets rygghäckar. Så länge ingrepp och utbyten av gravvårdar inuti området inte påverkar rygghäcksstrukturen bibehåller området till stor del av sin karaktär, i vart fall utåt.

Särskilt skyddsvärda gravvårdar

Gravnummer	Ålder	Namn på grav	Skyddsvärde
E256	1980	Emma Johansson	Högt
E259	1917	K. K. Kraft	Mycket högt
E261	1977	Markko Alajoutsijärvi	Högt
E264-265	1966	Elis Lindström	Högt
E266	-	-	Högt
E324-345	-	-	Högt
E307-308	1960	Helga Eriksson/Axel Eriksson	Mycket högt
E313	1916	Elsa Karlsson	Mycket högt
E320-321	-	Gustav Dahle	Mycket högt
E336-337	1965	Alex Wallén	Högt
E338-339	1966	Robert Strömberg	Högt
E340-341	1966	Otto Nordström	Högt
E342-343	-	K Pettersson	Högt
E344-345	-	Julius Johansson	Högt
E395	-	Per Andersson	Mycket högt

Område F

KARAKTÄRISERING

Etablering	1871. Området innefattar gravvårdar från 1950-talet.
Historiska gravtyper	Allmänna och enskilda kistgravar.
Terräng och läge	Området är beläget direkt väst om område D och söder om område E, angränsande till kyrkogårdsmuren i syd och väst. Terrängen sluttar lätt norrut.
Gångar, vägar och belysning	Området omgärdas av asfalterade gångvägar i syd, norr och väst. Området innehåller ingen belysning.
Träd och buskar	Området innehåller tre thujor som utgör beståndsdelar till thujaallén i norr. I områdets sydvästra hörn finns en tall. Området omgärdas längs alla sidor förutom den nordliga av omgärningshäckar.
Gravvårdar	De flesta gravvårdar inom området är låga och smala modernistiska gravvårdar uppförda mellan 1950-1965 i olika sorters granit. Det tidigaste gravvårdarna verkar ha varit avsedda för allmänna gravar och det är troligt att inte fler än en person avsågs beläggas vid varje gravvård innan systemet med allmänna och enskilda gravar avskaffades 1964. De flesta av de gravvårdar som är uppförda innan 1964 och som bär fler än ett namn har kompletterats med ett sådant efter 1964. Områdets gravvårdar är uppförda så att det går att följa begravningsåret på gravvårdarna längs områdets rader. De äldsta gravvårdarna finns i nordöst och de yngsta i sydväst. Området innefattar även ett antal mindre hällar, ett speciellt stålkors samt en gjutjärnsgravvård. Gravarna är placerade i rader med nord-sydlig riktning.
Småskalig karaktär	Området bär en mycket karaktäristisk småskalighet som rotar sig i gravvårdarnas sammanhållna låga höjd.
Samband med andra områden	Området hänger starkt ihop med ett liknande öppet område med allmänna gravar i område E, direkt norr om området. Området bär även vissa likheter med område G.

Värdering

- Områdets gravvårdar är placerade i kronologiskt ordnade rader där den äldsta gravvården är placerad i områdets nordöstra hörn och den yngsta i områdets sydvästra. Detta förhållande är mycket typiskt för områden med allmänna gravar fram tills systemet med allmänna och enskilda gravar avskaffades 1964.
- Gravvårdarnas småskalighet och genomlöpande låga höjd utgör en stark karaktär som ytterliggare förstärker förståelsen av områdets allmänna gravar.
- Områdets omgärningshäckar är värdefulla eftersom de utgör ett vanligt tillskott runt allmänna gravområden och ytterliggare hjälper till att framhäva områdets småskalighet, samt den allmänna gravvårdsstrukturen. Omgärningshäckarna kan även vara värdefulla eftersom de bidrar till att skapa ekologisk mångfald på kyrkogården.

Urvalspremisser

Gravvårdar som besitter en eller flera skyddsvärda egenskaper (se bilaga 1) tillskrivs mycket högt eller högt skyddsvärde. Inom område F finns endast enstaka gravvårdar med skyddsvärda egenskaper, bland dessa förekommer:

- Gravvård med rik inskription
- Gravvårdar i gjutjärn/trä

Den allmänna gravstrukturen väljs inte ut för bevarande i område F, eftersom den framgår tydligare som struktur genom den pedagogiska blandningen mellan rader av monumentala familjegravar och rader med små smideskors i område G.

Särskilt skyddsvärda gravvårdar

Gravnummer	Ålder	Namn på grav	Skyddsvärde
F379	1953	-	Mycket högt
F428	-	-	Mycket högt
F461	1959	Lovisa Cecilia Berglund	Mycket högt

T.v F379, Gjutjärnskors från 1953. Övan t.h, F428, mycket speciellt och ovanligt stålkors konstruerat av VÅ-rör. T.h, F466 bäll med värdefullt typsnitt.

Namn:	Emma Johansson
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1980
Material:	Granit

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	X
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

Namn:	K. K. Kraft
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1917
Material:	Smidesjärn

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk	X	Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning	X	Titel			

Kommentar:	
------------	--

Namn:	Markko Alajoutsijärvi
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1977
Material:	Diabas

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Högt
Del av värdefull struktur.	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	X
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

Namn:	Elis Lindström
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1966
Material:	Granit
Motivering/Skyddsvärden	

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material			
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas på befintlig gravplats	X
Hög ålder		Personhistoria		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

Namn:	-
Titel:	-
Gård:	-
Ålder:	-
Material:	Gråsten

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	X
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

Namn:	-
Titel:	-
Gård:	-
Ålder:	-
Material:	Gråsten

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	X
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

Namn:	Helga Eriksson, Axel Eriksson
Titel:	Bilskoleägare
Gård:	
Ålder:	1960
Material:	Röd granit

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel	X		

Kommentar:

Namn:	Elsa Karlsson
Titel:	
Gård:	Gärdsjöbo
Ålder:	1916
Material:	Gjutjärn

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk	X	Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning	X	Titel			

Kommentar:

Namn:	Gustav Dahle
Titel:	Hemmansägare
Gård:	
Ålder:	-
Material:	Diabas

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel	X		

Kommentar:

Namn:	Axel Wallén
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1965
Material:	Röd granit

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	X
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

Namn:	Robert Strömberg
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1966
Material:	Röd granit

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	X
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

Namn:	Otto Nordström
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1966
Material:	Diabas

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Högt
Del av värdefull struktur.	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	X
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

Namn:	K Pettersson
Titel:	
Gård:	Läsarbo
Ålder:	-
Material:	Röd granit

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	X
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

Namn:	Julius Johansson
Titel:	
Gård:	Läsarbo
Ålder:	-
Material:	Gråsten

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	X
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

Namn:	Per Andersson
Titel:	Kusk
Gård:	
Ålder:	-
Material:	Diabas

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel	X		

Kommentar:

Namn:	-
Titel:	
Gård:	-
Ålder:	1953
Material:	Gjutjärn

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

Namn:	-
Titel:	-
Gård:	-
Ålder:	-
Material:	Trä/rostfritt stål

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk	X	Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

Namn:	Lovisa Cecilia Berglund
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1959
Material:	Diabas

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:

